

7/459

T.C.
SAĞLIK BAKANLIĞI
TEMEL SAĞLIK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Sayı : B100TSH0140001
Konu : Yazılı soru önergesi

26.05.03. 7641

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI
GENEL SEKRETERLİĞİ
Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığına

İlgi: 28 Nisan 2003 tarih ve 1507/5997 sayılı yazınız

İstanbul Milletvekili Sayın Gürsoy EROL'un, ilköğretim okullarında sigaraya karşı tedbir alınıp alınmadığına ilişkin yazılı soru önergesinde belirtilen hususlara ilişkin cevabımız ve Bakanlığımızın sigara ile mücadele amacıyla okullarda yapılan eğitim faaliyetlerinde kullandığı değişik türdeki materyaller yazımız ekinde gönderilmektedir.

Bilgilerinizi arz ederim.

Prof. Dr. Recep AKDAĞ
Bakan

Eki:

1. Soru önergesi cevabı
2. Eğitim materyali

İstanbul Milletvekili Sayın Gürsoy EROL tarafından verilen "İlköğretim okullarında sigaraya tedbir alınıp alınmadığı" ile ilgili yazılı soru önergesinin cevabı:

Sorular: Basında çıkan bir habere göre Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi tarafından yapılan bir kamuoyu araştırmasına göre İlköğretim okullarında öğrencilerin % 23'ünün sigara içtiği belirlenmiştir.

1. Bu haber doğru mudur ?

Sigara içmek, çok yaygın bir bağımlılık çeşidi olmasının yanı sıra, sigara ve dumanında bulunan maddelerin insan sağlığı üzerine yaptığı olumsuz etkiler nedeniyle dünyanın ve Türkiye'nin en önemli halk sağlığı sorunlarından biridir.

Bugün için Dünya genelinde 1 milyar 250 milyon kişinin sigara içtiği tahmin edilmektedir. Bu da halen dünya genelinde yaşayan 15 ve üstü yaş grubundaki kişilerin yaklaşık üçte birinin sigara içtiği anlamına gelmektedir. Halen sigara içen 1 milyar 250 milyon kişinin bir günde 11 bini, bir yıl içerisinde ise toplam 4 milyonu sigara içtiği için ölmektedir. Eğer şu andaki sigara içme oranları bu hızıyla devam ederse yani her üç kişiden bir sigara içmeyi sürdürürse, 2020 yılına kadar sigara ve sigaraya bağlı hastalıklardan dolayı ölen kişi sayısı her yıl en az 8.4 milyon kişiye yükselecektir. Bu da önümüzdeki 17 yıl içinde 143 milyon kişinin, ki bu iki tane Türkiye nüfusu eder, sigara nedeniyle öleceği anlamına gelmektedir. Bu ölümlerin yüzde 70'i ülkemizin de aralarında bulunduğu gelişmekte olan veya az gelişmiş ülkelerde meydana gelecektir. Sigara içimi ile sağlık açısından zararlarının ortaya çıkması arasında uzun süre olduğundan, birçok gelişmekte olan ülke sigara nedeniyle meydana gelecek zararların farkında değildirler. Gelecek 30 yılda gelişmekte olan ülkelerdeki mevcut sigara içme oranları bu şekilde artmaya devam ederse, 8.4 milyon ölümün, 7 milyonu gelişmekte olan ülkelerde meydana gelecektir.

Tütünün insan sağlığı üzerindeki olumsuz etkileri nedeniyle ülkemizde halen yılda, 2,72 milyar Dolar ekonomik kayıp olmakta, bir günde 300, bir saatte 12 kişi olmak üzere, yaklaşık 100 bin kişi her yıl sigara nedeniyle erken ölmektedir. Bu ölümlerin hemen hemen tamamı da 35-69 arasındaki yaşlardaki kişilerde görülmektedir. Bu kişiler yaşamlarının en verimli 20-25 yıllarını sigara nedeniyle kaybetmektedirler. Bu sayı ülkemizdeki, çeşitli nedenlerden dolayı bir yılda ölen anne, bebek ve çocuk sayısının yaklaşık iki katı, 1900 yılından bu yana meydana gelen deprem ve sel baskını gibi doğal afetlerden ölen kişi sayısından fazladır.

Gelişmiş ülkelerde tütün tüketimi hızla düşerken, ne yazık ki ülkemizde son 20 yılda % 80 oranında artmıştır. Bunun da en büyük nedeni uluslararası tütün şirketlerinin gelişmekte olan ülkelerdeki pazar oluşturma stratejileridir.

Ülkemizde erkeklerin yaklaşık % 60'ı, kadınların % 20'si ve tüm toplumun yaklaşık % 40'ı, sigara içmektedirler. Sigara içme oranları kişilerin eğitim durumları ve statüleri yükseldikçe de hızla artmaktadır. Özellikle bayanlarda sigara içme oranları son yıllarda hızla artmakta olup, bayan sağlık personeli ve öğretmenlerde % 23-66,7'lik oranla erkeklerle aynı düzeye ulaşmıştır. Bu da eğitim ve sigarayı bırakma çabalarında zorluk yaratmaktadır. Türkiye genelinde, üniversite öğrencileri arasında sigara içme oranı yaklaşık % 23 ile 48 arasında iken, lise öğrencilerinin yaklaşık % 20.1'i, 7-13 yaş grubundaki ilkökul öğrencilerinin yaklaşık % 11.7'si sigara içmektedir. İlkokul öğrencilerinin % 95'i de sigara markalarını tanımaktadırlar. Bununda en büyük nedeni dolaylı sigara reklamlarıdır.

Örneğin 1,5 saatlik bir Formula-1 araba yarışında çocuklar ve gençler en az 45 dakika sigara reklamlarına maruz kalmaktadırlar.

Bunlara ek olarak, ülkemizde değişik zaman ve bölgelerde öğrencilerde yapılan sigara içme oranlarını saptamaya yönelik farklı araştırmalar ve sonuçları aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Türkiye'de öğrencilerde sigara içme oranları (%)

İLKÖĞRETİM ve LİSE	YER	YIL	ERKEK	KADIN
Öğrenciler (Sezer E)	Ankara	1983	31,8	14,4
Öğrenciler (Kocabaş A)	Tokat	1988	52,4	8,9
Öğrenciler (Sezer E)	Elazığ	1989	41,2	9,5
11 sınıf öğrencileri (Sezer E)	Elazığ	1989	47,6	15,0
8. sınıf öğrencileri (Horasan E)	Elazığ	1993	23,1	3,1
12 yaşından küçük çıraklar (Bilgin N)	Elazığ	1995	20,5	
Ortaokul Öğrencileri (Bilir N)	Ankara	1996	4,4	2,6
Lise Öğrencileri (Bilir N)	Ankara	1996	31,5	19,9
Ortaöğretim Öğrencileri (Öztürk M)	Isparta	1998	20,5	6,8
7-13 yaş (Emri S)	Ankara	1988	13,9	9,1
8. Sınıf Öğrencileri (Polat A)	Elazığ	1998	9,9	2,37
7. Sınıf Öğrencileri (Bilir N)	Türkiye	1999	1,1	0,7
10. Sınıf Öğrencileri (Bilir N)	Türkiye	1999	17,6	11,2
İlk ve ortaokul öğrencileri (Kılınç F)	Kütahya		40,0	21,1
ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİ				
F.Ü. Öğrencileri (Bilgin N.)	Elazığ	1989	44,0	16,0
Cumhuriyet Üni. Öğrencileri (Şanlı E)	Sivas	1989	42,0	25,0
Anadolu Üni. Öğrencileri (Özdamar K)	Eskişehir	1989	48,0	29,0
Tıp Fakültesi öğrencileri (Öğüş C)	Antalya	1994	55,2	31,5
Pamukkale Üniversitesi (Zencir M)	Denizli	1998	38,9	41,5
S. Demirel Üniversitesi (Öztürk M)	Isparta	1998	37,9	
Dumlupınar Üniversitesi (Kılınç F)	Kütahya		43,2	38,9
Pamukkale Üni. (Özdel L)	Denizli		41,6	39,3
Beden Eği. Böl (Kılınç F)	Kütahya		35,7	43,4
Başkent Üni. (Akgün S)	Ankara		45,5	54,5

KAYNAKLAR

- 1) Sigara ve Sağlık Ulusal Kongresi 7-8 Kasım 1997, İstanbul, Özet Kitabı
- 2) Sigara ve Sağlık Ulusal Kongresi, 29-31 Mayıs 1999, İstanbul, Program ve Özet Kitabı

2. Doğru ise bu konuda bakanlığınız acilen tedbirler almayı ve çalışmalar yapmayı düşünüyor mu ?

Sağlık Bakanlığı'nın en önemli çalışma alanlarından biri de, sağlığa zararlı alışkanlıklar arasında yer alan sigara konusunda, koruyucu, önleyici ve bırakmayı özendirici tedbirleri almaktır. Sigara ile mücadelede önemli bir unsur da, sigara ile tanışmamış olanların, özellikle 18 yaş altı çocukların bu alışkanlığı kazanmalarına engel olmaktır. Buna yönelik olarak başta çocuklar olmak üzere tüm topluma örnek olan toplum liderlerinin sigaranın zararları konusunda toplumu bilinçlendirmeleri, çocukları ve gençlerin sigaraya başlamasını engelleyecektir. Bakanlığımız öncülüğünde hazırlanan ve toplumun sağlık düzeyinin geliştirilmesinde karar vericilere yol göstermek amacıyla uygulamaya konan, Ulusal Sağlık 21

Politikası “Herkesin Sağlık Türkiye’nin Hedef ve Stratejilerinden HEDEF 6, Risk Faktörlerinin Azaltılmasına yönelik olup; Hedef 6’da 2020 yılına kadar tütün gibi bağımlılık yapan maddelerin kontrolüne yönelik hedef ve stratejiler belirlenmiştir. Hedef 6’da 2010 yılına kadar, 15 yaş üzerinde sigara içmeyenlerin oranını % 80’in üzerine çıkarmak, 15 yaş altında % 100’e yakın olmasını sağlamak, ülkemizin öncelikli hedefi olarak belirlenmiştir. Bu hedeflere ulaşılabilmesi ve toplumun sağlıklı yaşam biçimleri konusunda bilinçlendirilmesi ve sportif faaliyetlere yönlendirilmesi, önümüzdeki yıllarda Bakanlığımızın öncelikleri arasında olacaktır.

Bu konuda yapılacak çalışmaları gözden geçirmek ve sürdürülecek faaliyetlerin planlanması amacıyla hazırlanacak “Ulusal Tütün Kontrol Programı” çalışması, önümüzdeki günlerde Dünya Sağlık Örgütü’nün desteğiyle Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü’müz başkanlığında ilgili Bakanlıklar ve sivil toplum örgütlerinin katılımıyla başlatılacaktır.

Tütün ile ilgili politikaların oluşturulması ve uygulanması, yazılı ve sözlü basın aracılığıyla, TV ve radyo programları, seminerler, posterler, broşür ve kitapçıklar yoluyla halk eğitimi çalışmaları yapmak, sağlık personelinin eğitimi, pasif içicilerin korunması, sigarayı bırakma merkezlerinin kurulması ve sigarayı bırakmak isteyenlere destek ve uluslararası kuruluşlarla işbirliği yürütülen diğer faaliyetlerdir. Bu amaçla Bakanlığımız tarafından bastırılan 750 bin adet afiş, 2 milyon adet broşür ve 300 bin adet çıkartma illerimize gönderilerek okullarımızdaki eğitim faaliyetlerinde kullanılmıştır.

Ayrıca 2003 Eylül ayında Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), Amerika Birleşik Devletleri Centres for Disease Control and Prevention (CDC) ve UNICEF ile işbirliği içerisinde gençlerde sigara içme oranlarını azaltmaya yönelik “Küresel Gençlik Tütün Araştırması” programı ülke genelinde başlatılacaktır. Program bir taraftan genç nüfusun sigara içme oranlarını saptama imkanı verirken diğer taraftan tütün kontrol programlarının uygulanmasına ve değerlendirilmesine imkan sağlayacaktır. Çalışma kapsamında 13-15 yaş grubundaki öğrencilerin sigara içme oranları, sigara konusunda bilgi ve tutumları, basın yayın organları ve reklamlar, gençlerin tütün ürünlerine ulaşmaları, okul müfredatlarına sigaradan korunma konularına yer verilip verilmediği, pasif olarak sigara dumanına maruz kalma durumu ve sigara bırakma konularında daha sağlıklı bilgi toplanması hedeflenmektedir.

Sigara içenlerin oluşturduğu zararlı etkilerden korunmaları için ortak ortamların sigarasız olmasını sağlayacak yasal düzenlemenin yapılması, çocuk ve gençlere sigara satışının yasaklanması, sigara reklamlarının sınırlandırılması ve kaldırılmasına yönelik çalışmaların yapılması, sigara tüketiminin azaltılması amacı ile fiyat ve vergi politikalarının gözden geçirilerek fiyat düzenlemelerinin yapılması, kaçakçılık ile ilgili uluslararası işbirliğinin sağlanması, sigara paketlerinin üzerine yazılacak uyarı yazıları ve sigaranın içerdiği kanserojen maddelere getirilen sınırlamalar ve en önemlisi sigaranın zararları konusunda oluşturulacak toplumsal bilinç, sigarayı bırakmak isteyen kişilere sağlanabilecek en önemli desteklerdir.

Sigara ile mücadele tek başına Bakanlığımız’ımızın yürüteceği bir faaliyet değildir. Ulusal ve uluslararası tütün kontrolünde, sivil toplum örgütleri ve sağlık çalışanlarının katkısı ile birlikte, mücadele planlarını kabul etmede ve güçlendirmede hükümetlerin de önemli rolleri vardır. Hiçbir organizasyon, kişi veya ülke bu salgını tek başına durduramaz. Sürekli ve geniş kapsamlı bir tütün kontrolü istiyorsak güçlü ve kararlı destekleri harekete geçirmeliyiz. Bu konuda diğer Bakanlıklara, gönüllü kuruluşlara, kısaca toplumun tüm kesimlerine önemli görevler düşmektedir.

1996 yılında çıkartılan ve diğer ülkelere örnek olarak gösterilen 4207 sayılı “Tütün ve Tütün Mamullerinin Kullanılmasının Önlenmesine Dair Kanun’un daha iyi uygulanması için gönüllü kuruluşların ve toplum liderlerinin sürekli olarak ve canlı bir şekilde devrede olmasına gerek vardır.